

проф. др **Предраг Пузовић**
Православни богословски факултет
Катедра за историју Српске Цркве
Београд

Др Душан Кашић - историчар СПЦ

Др Душан Кашић је више од две деценије био један од водећих историчара Српске православне цркве.* Рођен је 1. маја 1914. године у Великом Грђевцу код Бјеловара од оца Љубана, земљорадника, и мајке Евице, рођ. Покрајац. Основну школу је завршио у Великом Грђевцу и пет разреда гимназије у Бјеловару. После гимназије уписао се у шесторазредну богословију у Сарајеву, коју је завршио са одличним успехом 1936. године. За време школовања у богословији приватно је завршио шести разред гимназије у Сарајеву. Пошто је одслужио војни рок, ступио је у брак са Даринком рођеном Ројчевић. У чин свештеника рукоположен је 1937. године. Службовао је на парохији у Горњим Средицама, архијерејско наместништво бјеловарско у Загребачкој епархији. Као свештеник наставио је богословско усавршавање на Богословском факултету Универзитета у Београду, на коме је дипломирао 13. марта 1941. године. Ратни вихор Другог светског рата и ванредне прилике онемогућиле су га да продужи са радом на науци, јер је са преживелим свештеницима прогнан из НДХ у Србију. Рат је провео у Кораћици као помоћник тамошњег пароха. Иако у тешким условима током рата скупљао је локална народна предања и родословља на основу којих је, као и на основу и доступне литературе, израдио летопис у којем је изнео историјат Кораћице и родословља свих старијих породица те парохије.

После рата Душан Кашић се вратио у Славонију. Постављен је за бјеловарског пароха, а неколико година касније и за вршиоца дужности архијерејског наместника. Овде је наставио да се бави историјом Срба у Хрватској, што је започео још пре рата. Као плод тог његовог научноистраживачког рада настало је више књига из историје Срба у Хрватској, које ниједан истраживач ове теме не може да заобиђе. У жељи да се боље припреми за бављење научноистраживачким радом уписује се на Филозофски факултет у Загребу (група за историју), где је положио испите из помоћних историјских наука (методологије, дипломатике, палеографије, хронологије, историографије, нумизматике, сфрагистике, хералдике) као и из латинског и руског језика. Научни рад проте Кашића запазио је проф. др Радослав Грујић, под чијим ће менторством прота Кашић израдити докторску дисертацију под насловом «Лепавинско-северинска епархија», која је оцењена високом оценом. Тезу је одбранио 15. новембра 1954. године на Богословском факултету у Београду.

* Овај рад је настао у оквиру пројекта бр. 149037А („Српска теологија у двадесетом веку“), који финансира Министарство науке и заштите животне средине Републике Србије.

На парохији је остао до 1959. године. За пожртвован рад на њиви Господњој произведен је у чин протојереја већ 1952. године. Његов рад није остао непознат Светом архијерејском синоду. Упознат са његовим свештеничким квалитетима и интересом за науку Свети архијерејски синод поставља га 28. септембра 1959. године за професора Богословије Св. Саве у Београду. Исте године Професорски савет Богословског факултета СПЦ изабрао га је за хонорарног професора за предмет Историје српске цркве.¹ Следеће, 1960. године Свети архијерејски сабор га је поставио за ректора београдске богословије. На овој дужности је остао до 1. новембра 1977. године, када је пензионисан.

Поред Историје српске цркве др Душан Кашић је на Богословском факултету 13 година предавао Општу историју цркве са патрологијом. Ове предмете је преузео 1960. године због болести проф. Викентија Фрадинског.² Предавања и испите из ових предмета обаљао је до октобра 1973. године, када је за професора Патрологије изабран др Атанасије Јевтић, коме су поверена предавања и испити и из Опште историје цркве без посебног хонорара.³ Од 1979. до 1988. године про-та Кашић је предавао и Пастирско богословље са Омилитиком.⁴ Кратко време је 1982. године до избора наставника предавао Црквено певање са правилом.⁵ Када је проф. др Прибиславу Симићу одобрено плаћено одсуство од краја јануара 1988. до 31. марта 1988. ради стручног усавршавања у Колумбусу (Охајо, САД) проф. Кашић је по одлуци Професорског савета обавио испите из Литургике у фебруарском испитном року.⁶

Услед недостатка сталног наставничког кадра неке предмете су предавали дуже време хонорарни професори. Такав случај је био са Историјом српске цркве, Општом историјом цркве и Патрологијом. То је био разлог што је професорски Савет на седници 29. децембра 1964. године⁷ донео одлуку да се затражи сагласност од Светог архијерејског синода да се за ове предмете распише конкурс за избор сталних наставника. На расписани конкурс за Историју српске цркве јавио се др Душан Кашић. На седници 26. јуна 1965. године на основу позитивног реферата који је поднела комисија одређена од Професорског савета др Душан Кашић је изабран за сталног наставника у звању ванредног професора.⁸ Међутим, Свети архијерејски синод дао је сагласност на избор др Душана Кашића у звање ванредног професора, али није потврдио његов избор за сталног професора.⁹ Разлог што је на Богословском факултету и даље остао у хонорарном статусу је његова ангажованост у Богословији Св. Саве.

¹ Записник Професорског савета Богословског факултета, 9. новембар 1959; Син. бр. 2879/зап. 616, 10. новембар 1959. Биографски подаци су коришћени: П. Пузовић, „Др Душан Кашић (1914-1990) - Биографија и библиографија“, *Богословље*, година XXXV (L), св. 1-2, Београд 1992, 97-102; Слободан Милеуснић, „Протојереј-ставрофор др Душан Кашић“, *Српски манастири у Хрватској и Славонији*, Београд, 1996, 377-380.

² Записник Професорског савета Богословског факултета, 21. октобар 1960; Син. бр. 2927/зап.516, 13. октобар 1960.

³ Записник, 24. октобар 1973; Син. бр. 1813/зап. 459, 3. јул 1973.

⁴ Записник, 12. септембар 1979.

⁵ Записник, 16. септембар 1982.

⁶ Записник, 25. јануар 1988.

⁷ Записник, 29. децембар 1964.

⁸ Записник, 26. јун 1965.

⁹ Син. бр. 2240/зап. 580, 1. октобар 1965; Син. бр. 3487/зап. 732, 12. новембар 1965.

За скоро тридесет година колико је предавао на Богословском факултету биран је за члана бројних комисија: за преглед докумената и одобрење докторских теза, за одбрану докторских теза, за писање реферата за доделу почасних доктората,¹⁰ за припрему семинара професора факултета и свештеника теолога који су дипломирали на нашем факултету, за писање реферата за избор појединих наставника у виша звања; био је члан одбора за обележавање 650 година од подизања манастира Дечана и члан надзорног одбора Хиландарског фонда. Под његовим менторством су израђене четири докторске дисертације.¹¹ Академске 1979/80. вршио је дужност продекана а 1980/81. године и дужност декана.¹² Због нарушеног здравља на његову молбу разрешен је дужности наставника на факултету 1988. године.¹³

Поред наставних обавеза на факултету проти др Душану Кашићу су највише црквене власти поверавале бројне одговорне дужности. Као делегат Српске православне цркве учествовао је на више конференција. Као посматрач са др Лазаром Милином присуствовао је IV заседању II ватиканског концила у Риму 1965. године;¹⁴ затим 1966. учествује на Свеправославној конференцији у Београду; као делегат Српске цркве учествује од 4. до 20. јула 1968. у раду IV скупштине Светског савета цркава у Упсали (Шведска); исте године од 17. новембра до 15. децембра учествује на V скупштини у Најробију (Кенија). Више пута био је у пратњи Патријарха српског Г. Германа приликом посете сестринским православним црквама.

За заслуге на научном пољу и за узоран свештенички живот Свети архијерејски синод одликује га 1968. правом ношења напрсног крста, а 10. маја 1988. године Орденом Светог Саве првог степена.

Прота Душан Кашић је био старешина и духовник цркве Ружице на Калемегдану. Дужност старешине вршио је од 1979. до 1982. године. Као духовник цркве Ружице остао је до 1989. године када је због нарушеног здравља на своју молбу разрешен.

Сарађивао је у свим црквеним часописима. Многе је уређивао дуже време. Уређивао је *Православље*, новине Српске патријаршије, часопис *Српска православна црква* - њена прошлост и садашњост, био је уредник или један од уредника бројних Споменица Српске цркве, у којима је објављивао значајне научне прилоге. Споменућемо неке Споменице: *Српска православна црква 1219-1969*, *Споменица о 750 годишњици аутокефалности*, Београд 1969; *Српска православна*

¹⁰ Поводом 60-годишњице Факултета донета је одлука да се прогласе четири почасна доктора: митрополит транополски др Дамаскин, директор Православног центра Цариградске патријаршије у Шамбезију; Николај Успенски, професор лењинградске духовне академије; проф. др Димитрије Станилоје, професор Теолошког института у Букурешту; академик др Јован Кармирис, проф. Атинског богословског факултета. Др Душан Кашић је био члан комисије за писање реферата Николају Успенском, професору лењинградске духовне академије. (Записник, 27. март 1982).

¹¹ Силвије Ануики одбранио је 1977. године тезу под насловом: *Српско румунски црквени односи у XVII и XVIII веку*; Станимир Спасовић одбранио је 1982. године тезу под насловом: *Развитак живота и устројства цркве у Србији у XIX веку*; Радомир Милошевић одбранио је тезу 1988. године под насловом: *Црквено задужбинарство код Срба*; Предраг Пузовић одбранио тезу 1990. године под насловом: *Карловачки митрополит Павле Ненадовић и његово доба*.

¹² Син. бр. 1352/ зап. 451, 13. јун 1980; Записник, 9. јун 1980.

¹³ Записник, 10. октобар 1988.

¹⁴ Син. бр. 2857/ зап. 560, 1. октобар 1965.

црква 1920-1970, Београд, 1971; *Свети Сава, Споменица поводом осамстогодишњице рођења 1175-1975*, Београд, 1977; *Манастир Раваница, Споменица о шестој стогодишњици*, Београд, 1981; *Осам векова Студенице*, Београд, 1986; *Свети кнез Лазар, Споменица о шестој стогодишњици Косовског боја 1389-1989*, Београд, 1989. Учествовао је пројектима САНУ, Матице српске, на бројним научним скуповима, а одржао је и више јавних предавања.

Библиографија радова проте Кашића износи 214 наслова.¹⁵ Од тога је 19 књига, остало су студије, чланци, расправе, извештаји са конференција, научних скупова и путовања патријрха Германа у чијој пратњи је био често. Посебну пажњу је посветио проучавању историје Српске цркве у родном крају Славонији. Као потврду за то наводимо дела: *Срби и православље у Славонији и сјеверној Хрватској*, Београд, 1967; *Српски манастири у Хрватској и Славонији*, Београд, 1971; *Отпор марчанској унији – Лепавинско-северинска епархија*, Београд, 1986; *Српска насеља и цркве у сјеверној Хрватској и Славонији*, Загреб, 1988. године. За писање ових књига поред малобројне литературе користио је архивску грађу: Митрополијско-патријаршијског архива у Сремским Карловцима, Плашчанског архива Епархије горњокарловачке, Државног архива у Загребу, Архива Југословенске знаности и умјетности, Надбискупског архива у Загребу, Збирку архивалија Радослава Грујића, Красићеву збирку архивалија и преписа у Музеју Срба у Хрватској и архивалију у Музеју Српске православне цркве у Београду, манастирске архиве, записе на старим књигама, протоколе, поменике, летописе итд. Коришћење архивске грађе даје посебну тежину његовим радовима.

Прота Душан Кашић је умро 27. априла 1990. године. Испратили су га бројни ученици, студенти и поштоваоци. Опело су служили девет архијереја Српске цркве а саслуживао је велики број свештеника. Сахрањен је на Новом гробљу у Београду.

¹⁵ Др Душан Љ. Кашић (1914-1990) „Библиографија“, *Српски манастири у Хрватској и Славонији*, Београд, 1996, 381-394.